

Menningar- og viðskiptaráðuneyti

Minnisblað

Viðtakandi: **Allsherjar- og menntamálanefnd**
Sendandi: **Menningar- og viðskiptaráðuneyti**
Dagsetning: **25.05.2023**
Málsnúmer: **MVF22090112**
Bréfalykill: **04.02**

Efni: 979. mál - frumvarp til breytinga á fjölmiðlalögum nr. 38/2011 - innleiðing EES-gerðar

Við er til erindis allsherjar- og menntamálanefndar dags. 18. maí sl. þar sem óskað er eftir minnisblaði frá menningar- og viðskiptaráðuneyti vegna þeirra umsagna sem borist hafa um 979. mál – fjölmiðlar (EES-reglur, hljóð og myndmiðlun ofl.).

Menningar- og viðskiptaráðherra mælti fyrir frumvarpinu 26. apríl sl. og gekk málið til allsherjar- og menntamálanefndar sama dag. Umsagnarbeiðnir voru sendar 27. apríl með fresti til 11. maí. Alls bárust fimm umsagnir um málið innan frestsins og ein utan frests, alls sex.

Frumvarpið felur í sér hreina innleiðingu á tilskipun Evrópuþingsins og ráðsins (ESB) 2018/1808 frá 14. nóvember 2018 um breytingu á tilskipun 2010/13/ESB um samræmingu tiltekinna ákvæða í lögum og stjórnslufyrirmælum í aðildarríkjunum um hljóð- og myndmiðlunarþjónustu (tilskipun um hljóð- og myndmiðlunarþjónustu). Eitt ákvæði nýtir heimild tilskipunarinnar til að banna kostun dagskrárefnis fyrir börn. Innleiðing ákvæðisins er ekki skylda en tekin var ákvörðun um að nýta heimildina til að viðhalda góðum árangri Íslands í þessum efnum. Við útfærsluna var horft til þeirrar leiðar sem farin hefur verið í Noregi en hún hefur reynst vel og engin álitamál komið upp um ákvæðið frá setningu þess. Heimildina er að finna í 14. tölul. 1. gr. tilskipunar 2018/1808/ESB sem breytir 4. mgr. 10. gr. hljóð- og myndmiðlunartilskipunarinnar, sbr. einnig 24. gr. frumvarps þessa sem innleiðir breytingu á 42. gr. fjölmiðlalaga.

Verður hér nánar vikið að þeim atriðum frumvarpsins sem gerðar voru athugasemdir við.

9. gr. frumvarpsins – breyting á 10. gr. fjölmiðlalaga.

Fjölmiðlanefnd gerir athugasemd við að sú viðbót sem mælt er fyrir um í 3. mgr. b-liðar 9. gr. frumvarpsins eigi betur heima sem viðbót við 21. gr. fjölmiðlalaga en ekki 10. gr. laganna. Ráðuneytið gerir ekki athugasemdir við hvort viðbótin verði hluti af 10. gr. eða 21. gr. fjölmiðlalaga, og telur hvort tveggja jafngóðan kost, breytingin væri formlegs eðlis. Þá tekur ráðuneytið undir að réttara væri að yfirskrift 21. gr. fjölmiðlalaga vísaði til „vefs“ fjölmiðlanefndar í stað „heimasíðu“.

11. gr. frumvarpsins – breyting á h-lið 1. mgr. 23. gr. fjölmiðlalaga.

Félag heyrnarlausra fagnar, sem áður, þeim orðalagsbreytingum sem gerðar eru á ákvæðinu. Félagið telur þó orðalagið „hvetja“ í greinargerð með ákvæðinu draga úr fyrirmælum ákvæðisins. Þá gerir félagið athugasemd við að í greinargerð sé notast við orðalagið „leitast stöðugt við“ sem 14. gr. frumvarpsins geri ráð fyrir að falli brott úr ákvæði 30. gr. nógildandi

fjölmiðlalaga („leitast við að“).

Ráðuneytið bendir á að ekki er unnt að breyta greinargerð á þessu stigi málsins en vísar jafnframt til umfjöllunar í greinargerð um 14. gr. frumvarpsins sem vísað er til hvað þetta varðar, þ.e. í greinargerð er orðalagið notað til að lýsa gildandi rétti og kemur síðan umfjöllun um breytinguna til að lýsa þeim stigsmun sbr.: „Gildandi ákvæði breytist á þann veg að í stað þess að fjölmiðlaveitur sem miðla myndefni skuli „eins og kostur er leitast við að“ gera þjónustu sína aðgengilega sjón- og heyrnarskertum þá skuli þær „stöðugt og stigvaxandi“ gera þjónustu sína aðgengilega sjón- og heyrnarskertum.“

12. gr. frumvarpsins – breyting á 27. gr. fjölmiðlalaga sbr. 19. gr. frumvarpsins – nýtt ákvæði 36. gr. b fjölmiðlalaga.

Fjölmiðlanefnd telur að þær breytingar sem gerðar eru á 27. gr. fjölmiðlalaga, auk nýs ákvæðis 36. gr. b. fjölmiðlalaga, auki vernd almennings gegn hatursorðræðu og sporni gegn hvatningu til hryðjuverka og annarrar refsiverðrar háttsemi, sem og að þær séu í samræmi við aðgerðaráætlun um hatursorðræðu sbr. þingsályktunartillögu forsætisráðherra (795. mál) og Heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna.

14. gr. frumvarpsins – breyting á 30. gr. fjölmiðlalaga.

Félag heyrnarlausra fagnar því að verið sé að herða á kröfum til fjölmiðlaveitna er varðar aðgengileika þjónustunnar en telja ekki nægilega langt gengið í þessum efnum. Félagið gerir athugasemd við að „það varðar ekki sektum að senda út dagskrárefni án þess að gera ráðstafanir til að gera það aðgengilegt fyrir heyrnarskerta“.

Ráðuneytið ítrekar að ákvæðið sé ekki þess eðlis að möguleiki sé á að mæla fyrir um viðurlög vegna þess að of matskennt er hvað teljist vera „stöðugt og stigvaxandi“ og hvað ekki. Nauðsynlegt er að ákvæðið sé orðað á þann hátt til að samræmast ákvæðum tilskipunar (ESB) 2018/1808.

15. gr. frumvarpsins - breyting á 31. gr. fjölmiðlalaga.

Félag heyrnarlausra fagnar viðbót við 31. gr. fjölmiðlalaga og telur hana vera mikla réttarbót.

18. gr. frumvarpsins - nýtt ákvæði 33. gr. a. fjölmiðlalaga.

Í umsögn sendri af lögfræðingi á LEX lögmannsstofu er gerð athugasemd við að ekki sé fjallað um undanþágu 3. mgr. 18. gr. frumvarpsins sérstaklega í greinargerð. Ráðuneytið telur lagatextann varðandi undanþágu 3. mgr. 18. gr. frumvarpsins vera skýran hvað sem líður umfjöllun í greinargerð frumvarpsins. Þess ber einnig að geta að fjölmiðlanefnd er sjálfstæð stjórn-sýslunefnd sbr. 7. gr. fjölmiðlalaga og vinnur eftir málsmeðferðarreglum stjórn-sýslulaga, nr. 37/1993, við meðferð mála sem berast nefndinni. Þá má einnig gera ráð fyrir að fjölmiðlanefnd horfi til framkvæmdar samskonar mála í öðrum Evrópuríkjum sem og leiðbeininga Evrópusambandsins um einstök ákvæði í þeim tilfellum sem slíkar leiðbeiningar hafa verið gerðar.

25. gr. frumvarpsins – breyting á 54. gr. fjölmiðlalaga.

Félag heyrnarlausra gerir athugasemd við að staflíð sé ekki bætt við 1. mgr. 54. gr. fjölmiðlalaga sem gerir stjórnvöldum kleift að sekta vegna 30. gr. fjölmiðlalaga sbr. fyrri athugasemd um 14. gr. frumvarpsins.

Fjölmiðlanefnd gerir athugasemd nátengda c-lið 25. gr. frumvarpsins sbr. 1. másl. 1. mgr. 54. gr. fjölmiðlalaga. Telur nefndin að verði ákvæðið óbreytt að lögum verði til staðar valdpurrð

fyrir nefndina til að beita sektum gagnvart mynddeiliveitum. Ráðuneytið leggst ekki gegn því að 1. másl. 1. mgr. 54. gr. fjölmiðlalaga verði breytt á þann veg að hljóði svo: *Fjölmiðlanefnd leggur stjórnvaldssektir á [fjölmiðlaveitur], og eftir atvikum mynddeiliveitur*, sé brotið gegn eftirtöldum ákvæðum. Telur ráðuneytið að framangreint orðalag (viðbót undirstrikuð) ætti að veita nefndinni ótvíræða heimild handa nefndinni til að leggja stjórnvaldssekt á mynddeiliveitur vegna brota á 1. mgr. 36. gr. d en útvíkkar heimildina jafnframt ekki til annarra ákvæða 1. mgr. 54. gr. fjölmiðlalaga.

Persónuvernd gerir athugasemd við d-lið 25. gr. frumvarpsins er varðar heimild stofnunarinnar til að leggja á stjórnvaldssektir og bendir á að betur færi ef vísað væri til að um eftirlit samkvæmt umræddum ákvæðum fari samkvæmt lögum nr. 90/2018 um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga. Ráðuneytið tekur undir athugasemdir stofnunarinnar sbr. umræðu um fyrri umsögn stofnunarinnar í greinargerð frumvarpsins. Látst hefur að breyta ákvæðinu til samræmis en ráðuneytið telur þá leið sem stofnunin leggur til, til bóta.

Aðrar athugasemdir:

Fjölmiðlanefnd gerir athugasemd vegna breytinga á lögum nr. 87/2018 um nikótínvörur, rafrettur og áfyllingar fyrir rafrettur (hér eftir: lög um nikótínvörur) sem tóku gildi 24. júní 2022. Með lögum var meðal annars gerð breyting á 4. mgr. 37. gr. fjölmiðlalaga með því að fella orðið *nikótínvörur* inn í upptalningu ákvæðisins. Nefndin leggur til, til samræmis við markmið við 24. gr. frumvarpsins, sbr. umfjöllun um ákvæðið í greinargerð og breytingar á lögum um nikótínvörur, sbr. breytingar á fjölmiðlalögum, að orðinu *nikótínvörur* verði bætt við upptalningu 24. gr. frumvarpsdraganna sem breytir 42. gr. fjölmiðlalaga. Ráðuneytið tekur undir athugasemdir nefndarinnar hvað þetta varðar og telur mikilvægt að ákvæðinu verði breytt til samræmis við tillögu nefndarinnar svo ákvæðið þjóni því markmiði sem því er ætlað að ná sem og að gæta samræmis við önnur ákvæði laganna og ákvæði laga um nikótínvörur.

Félag heyrnarlausra gerir athugasemd við að í þær málsgreinar er snúa að réttindum sjón- og heyrnarskertra vant umfjöllun um tákni og færir fyrir því greinargóð rök. Ráðuneytið tekur undir athugasemd félagsins hvað þetta varðar. Athugasemdin virðist þó eingöngu snúa að texta í greinargerð sem ekki er unnt að lagfæra á þessu stigi. Ráðuneytið tekur þessa ábendingu til greina og mun gæta þess að framvegis verði einnig vísað til tákni máls.

Samband íslenskra kvikmyndaframleiðenda (SÍK) gerir ekki athugasemd við einstök ákvæði frumvarpsins en kallar eftir því að innleitt verði ákvæði 2. mgr. 13. gr. tilskipunarinnar um hið svokallaða menningarframlag fjölmiðlaveitna sem miðla myndefni eftir pöntun. Ráðuneytið vekur athygli á, líkt og fram kemur í umsögn SÍK, að verið er að ganga frá skipan í starfshóp á vegum menningar- og viðskiptaráðuneytis og fjármála- og efnahagsráðuneytis sem ætlað er að skoða þau mál er vísað er til.

Þá fjallar ein umsagnanna ekki um einstök ákvæði frumvarpsins en í umsögninni eru talin upp tiltekin ákvæði frumvarpsins sem talin eru vera íþyngjandi gagnvart innlendum fjölmiðlaveitum. Ráðuneytið bendir góðfúslega á að umrætt frumvarp er innleiðingarfrumvarp og er því skylt að innleiða öll þau ákvæði sem upp eru talin, þ.e. þau eru ekki valkvæð líkt og gætir til að mynda um ákvæði 2. mgr. 13. gr. hljóð- og myndmiðlunartilskipunarinnar. Ákvæði hljóð- og myndmiðlunartilskipunarinnar eru á þann veg að hluti þeirra tekur til þeirra fjölmiðlaveitna sem staðsettar eru innan lögsögu, í þessu

tilfelli Íslands á meðan önnur ákvæði taka til allra veitna, óháð því hvort þær séu staðsettar innan lögsögu ríkisins eða miðla efni sem beint er að almenningi hér á landi. Um þetta atriði vísast einnig til umræðu í 5. kafla greinargerðar frumvarpsins. Ákvæðin sem um ræðir eru því ekki séríslensk heldur hluti af tilskipuninni en er beint að fjölmiðlaveitum sem staðsettar eru innan lögsögu Íslands enda er það samkvæmt hljóðan þeirra í tilskipuninni.